

УДК 373.5.016:7(377)

Лариса Васильєва

Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського
ORCID ID 0000-0002-9027-8350
DOI 10.24139/2312-5993/2018.09/186-196

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО (ПІЗНАВАЛЬНА СКЛАДОВА)» У МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 1-2 РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

У статті проаналізовано ситуацію включення закладів вищої освіти культури і мистецтва 1-2 рівнів акредитації в систему профільного навчання, яка виникла у 2018-2019 навчальному році як експериментальна і стане обов'язковою для коледжів і училищ у наступному навчальному році. Розглянуто специфіку викладання інтегрованого курсу «Мистецтво (пізнавальна складова)» в коледжі культури і мистецтва як предмету профільної школи. Висвітлено методичні особливості побудови лекційного блоку даної навчальної дисципліни на прикладі теми «Мистецтво африканського культурного регіону». Доведено доцільність використання принципу історизму у висвітленні розвитку видів мистецтва кожного регіону та їх впливів на світове мистецтво загалом.

Ключові слова: профільне навчання, мистецький заклад освіти, інтегрований курс «Мистецтво».

Постановка проблеми. Закон України «Про освіту» (Закон України «Про освіту», 2017) визначає мистецьку освіту як спеціалізований вид освіти, що передбачає формування у здобувача спеціальних здібностей, естетичного досвіду й ціннісних орієнтацій у процесі активної мистецької діяльності, набуття ним комплексу професійних, у тому числі виконавських, компетентностей та спрямований на професійну художньо-творчу самореалізацію особистості і отримання кваліфікацій у різних видах мистецтва.

Закон встановлює складові (рівні) мистецької освіти, а саме: початкову, профільну, професійну та вищу мистецьку освіту, які мають чітко окреслену взаємопов'язаність і взаємозалежність, зберігаючи традицію безперервності та наступності підготовки митця. Мистецькі навчальні заклади 1-2 рівнів акредитації, за цією структурою, належать одночасно до трьох рівнів – профільного (адже надають поглиблені знання з певних мистецьких дисциплін), професійного (надаючи певний освітньо-кваліфікаційний рівень) та вищого (будучи першою ланкою вищої освіти). Крім того, навчаючи студентів із базовою середньою освітою, вони надають повну загальну середню освіту, працюючи з 2018-2019 навчального року за програмою профільної школи.

Введення профільного навчання в коледжах культури і мистецтв призвело до необхідності перебудови освітнього процесу, адже

загальноосвітню діяльність необхідно здійснювати за вимогами відповідної профільної школи, а професійну – за вимогами закладів вищої освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Загальні питання організації профільного навчання у школі інтенсивно вивчаються вітчизняними науковцями (Г. Балл, Н. Бібік, О. Білориха, Н. Василенко, В. Волканова, Ю. Грязнова, В. Гузеев, Н. Добронравіна, В. Кизенко, О. Корсакова, О. Котова, А. Лопухівська, Ж. Осипенко, С. Сушко, С. Трубачева, Н. Шиян, І. Яремко та інші), однак їхні розвідки стосуються передовсім організації навчання в закладах або класах філологічного, природничого, математичного профілю.

З іншого боку, учителі інтегрованого курсу «Мистецтво» активно діляться власними розробками уроків для 10 класу та методичними знахідками щодо викладання на рівні стандарту (Галкіна, 2018; Шепель, 2018). Однак питання особливостей викладання профільного рівня дисципліни «Мистецтво (пізнавальна складова)» у мистецьких закладах вищої освіти 1-2 рівнів акредитації наразі не поставало предметом спеціальної науково-методичної розробки.

На сьогоднішній день питання профільного мистецького навчання можна розглядати у двох аспектах: як створення (існування) профільних (спеціалізованих) закладів загальної середньої освіти (академій дитячої творчості, спеціальних музичних шкіл), і як введення інтегрованого курсу «Мистецтво (профільний рівень)» у програму загальноосвітньої підготовки студентів мистецьких закладів вищої освіти 1-2 рівнів акредитації (коледжів культури і мистецтв, музичних, хореографічних училищ). У нашій розвідці увагу зосереджено на другому аспекті.

Незважаючи на те, що тематична структура та зміст пізнавальної складової програми профільного навчання мистецтву є аналогічною рівню стандарту (*Додаток до листа Міністерства освіти і науки України «Методичні рекомендації щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу у 2018-2019 навчальному році»*, 2018), завдання ускладнюється відсутністю відповідних підручників. Методичні розробки шкільних учителів не можуть повністю розв'язати проблему викладання пізнавальної складової інтегрованого курсу «Мистецтво» профільного рівня в мистецькому закладі освіти.

Мета статті – висвітлити особливості викладання пізнавальної складової навчальної дисципліни «Мистецтво (профільний рівень)» у мистецьких закладах освіти 1-2 рівнів акредитації на прикладі теми «Мистецтво африканського культурного регіону», апробовані в Миколаївському коледжі культури і мистецтв зі студентами спеціальностей 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», 024 «Хореографія», 025 «Музичне мистецтво», 026 «Сценічне мистецтво».

Для реалізації мети було використано комплекс **методів дослідження**: загальнонаукових (аналіз, синтез, зіставлення, узагальнення,

систематизація) для вивчення нормативних та наукових джерел із даної тематики; конкретно-наукових: метод порівняльного аналізу, за допомогою якого виявлено спільні й відмінні риси в традиційних та сучасних африканських мистецтвах, а також виявлено вплив африканського мистецтва на європейське (живопис, скульптура) та американське (музика, танець), та метод наукової екстраполяції для виявлення специфіки мистецької освіти, її місця у структурі сучасної освіти, формування принципової схеми викладення лекційного матеріалу, яку можна застосовувати при викладанні різних розділів профільної дисципліни «Мистецтво (пізнавальна складова)».

Виклад основного матеріалу. Згідно з положенням про профільну школу (Наказ МОН «Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі», 2013), профільне навчання має відбуватися у групах не менше 25 осіб. Особливості побудови навчального процесу в закладах культури і мистецтва, навпаки, передбачають малокомплектні групи (6-10 осіб). Поглиблене вивчення пізнавальної складової є обов'язковим для всіх спеціалізацій. Зважаючи на це, викладання навчальної дисципліни «Мистецтво (пізнавальна складова)» відбувається в мішаних групах (наприклад: «хореографія» (народна і сучасна), «музичне мистецтво» (академічний хор, народний хор, народні музичні інструменти), «образотворче та сценічне мистецтво»).

У закладах вищої освіти будь-якого рівня акредитації основною формою навчання є лекція (Кузьмінський, 2005). Особливо вона необхідна в ситуації, яка склалася на сьогоднішній день для профільного навчання мистецтву у вишах 1-2 рівнів акредитації. На відміну від закладі освіти 3-4 рівнів акредитації, лекція в коледжі культури і мистецтв триває півтори години із п'ятихвилинною перервою після перших 45 хвилин. Таким чином, вона повніша, ніж університетська лекція, тривалість якої не перевищує 80 хвилин. Наявність перерви відповідає віковим особливостям навчання й дозволяє відновити увагу студентів, сприяючи активізації навчання. Також необхідно зазначити, що для пізнавальної складової лекційна форма викладення матеріалу є найбільш відповідною.

Профільний рівень передбачає поглиблене вивчення особливостей мистецтва різних культурних регіонів світу (*Мистецтво (профільний рівень). Програма для 10-11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів*, 2018). Ці особливості залежать від значної кількості географічних, біологічних, історичних, економічних чинників. Зважаючи на те, що в профільних класах зменшується кількість годин на вивчення непрофільних предметів (для профілю «Мистецтво» це природничий блок), необхідно доповнювати лекційний матеріал відомостями з цих дисциплін у контексті теми, що вивчається. Так, у вступі до теми «Мистецтво африканського культурного регіону» необхідно навести відомості з географії щодо

розташування континенту, територіального поділу, щільності населення, расової приналежності народів, що населяють Африку. Відомості з історії допоможуть у розумінні причин нерівномірності розвитку африканських регіонів. Останнє зумовлює необхідність поділу теми на дві частини, із окремим виділенням мистецтва Стародавнього Єгипту та Північної Африки, оскільки воно зазнало значних впливів європейської та арабомусульманської культур.

Будувати викладення відомостей про традиційне африканське мистецтво (живопис, скульптуру, хореографію, музику, архітектуру) доцільно із застосуванням принципу історизму, прослідковуючи розвиток певного виду мистецтва, його сучасний стан і вплив на світове мистецтво.

Зупинимось детальніше на особливостях поглибленого викладення даних тем. Так, у розділі про історію африканського живопису необхідно зупинитися на фресках Тассилі-Аджер. Зокрема, вказати на існування двох типів живопису – контурного (зображення великих тварин) та кольорового (розписи, фрески) і схарактеризувати особливості 4 періодів, які виділяють дослідники в історії появи цих зображень: доба буйволів і мисливців (8-6 тис. до н.е., контурний живопис), доба домашніх биків, епоха пастухів (5-2 тис. до н.е., кольоровий живопис, жанрові і побутові сцени), доба коня і колісниці (1 тис. до н.е. - 2 ст. н.е.), період верблюдів (2 ст. н.е.).

Також необхідно зацентувати увагу студентів на рисах стародавнього африканського живопису, а саме: на людській фігурі як центрі зображень (кожна фігурка людини має свою позу, на відміну від фігур тварин), на відсутності натуралізму, гострих, кутових формах, на дії як головному сюжеті малюнків (танець, ритуал, погоня, полювання, війна, сцени побуту), на переважанні жовтого кольору (в Європі – червоний). Таке акцентування необхідне для усвідомлення спадкоємності африканського традиційного й сучасного живопису, репрезентованого творчістю Малангатана Валенте Ґвенї, Ахті-Патра Руги, Едуардо Саїді Тінгатінги, Гатіни Ямокоскі. У якості підсумку щодо африканського сучасного живопису необхідно наголосити на таких його рисах, як перевага абстрактних зображень над реалістичними, експресія й динаміка, навмисне спотворення пропорцій, орієнтація на минуле.

Висвітлення взаємовпливів африканського та європейського живопису може відбуватися через показ запозичень африканських мотивів, форм, засобів європейськими художниками (примітивізм, фовізм, кубізм, дадаїзм, експресіонізм) та запозичень європейських технік африканськими митцями.

Історію африканської скульптури необхідно починати з періоду Нок (5-2 тис. до н.е., Західна Африка) акцентуючи на рисах, що будуть повторюватися в наступних епохах (антропоморфність та зооморфність зображень, спадкоємність у матеріалах, намагання в антропоморфних

статуетках зобразити расові, статеві, статусні, професійні особливості) та вказуючи на відмінності різних періодів розвитку скульптури від інших.

Так, для скульптури Нок характерні заглиблені вуха, трикутна форма очей із глибокими зіницями, голова у формі перевернутої трапеції.

Вироби скульптури Сао (10, 11, 19 століття, Центральна Африка) відрізняють дуже маленький лоб, близько посаджені до перенісся очі, рот у вигляді великого кавового зерна, непропорційно велика нижня частина неіндивідуалізованого обличчя, орнамент у формі ялинки на верхній частині голови.

Розглядаючи особливості скульптури Іфе (11-12 ст н.е., Західна Африка), необхідно вказати на використання бронзи в якості матеріалу, переважання скульптурних зображень голови в натуральну величину із портретною схожістю і душевним спокоєм на обличчі. Також необхідно вказати на порушення пропорцій у статуях у повний зріст (голова – не одна восьма частина тіла, а одна четверта-п'ята), непропорційно короткі й товсті ноги) та використання у бронзовому литві техніки «втраченої воскової моделі».

Вивчаючи останній історичний різновид африканської скульптури (Бенін, 14-19 ст., Західна Африка), треба вказати на різноманіття та ускладнення техніки (переважання бронзового литва, виробів із слонової кістки, барельєфів-ама), появу стилізованих та декорованих фігурок із ознаками професій (воїни, музиканти), скульптурних зображень тварин (пантера, змія, хамелеон, павич), уніфікацію типу обличчя, наявність відмінностей у головних уборах та атрибутах влади. Цікавим є факт наявності на виробих із слонової кістки самотійних жіночих зображень, відсутніх у бронзі (Ильенко, 2002, с. 29).

Основними рисами сучасної африканської скульптури є її культовий характер та анімізм у якості релігійної основи. Останній передбачає існування зв'язку між предками, живими, ненародженими і тотемною твариною, що є оберегом етносу. Саме тому в африканських віруваннях поширене тлумачення народження як смерті, а смерті – як повернення до життя (Мириманов, 1986).

Ієрархію надприродного в африканській культурі складають 6 рівнів: Творець, боги вищого та нижчого рангів, духи дикої природи, злі надприродні істоти і сили, духи предків (Григорович, 1988). Унаслідок цього основою африканських релігійних ритуалів є спілкування з духами, посередниками в якому стають статуетки, ритуальні костюми та маски. Вони також складають основу двох жанрових груп у сучасній африканській скульптурі: зображення (скульптурна різьба) духів предків чи певних історичних осіб (у племен із розвинутою міфологією – богів) та ритуальні маски (шаманів, танцювальні маски й маски таємних союзів).

Скульптурні зображення першої жанрової групи вміщують душу померлої людини і пов'язані з тотемними предками етносів. Їм притаманні

такі спільні риси: великі голови з акцентом на обличчі; спрощене зображення тулубу із відзначенням на ньому тільки статевих ознак і татуювань; ритуальний характер дрібних деталей; посилений вираз емоцій; виразність та декоративність силуету; поєднання рис людини і тварини; використання твердих порід дерев та природних кольорів матеріалів, обмежене використання одягу та прикрас.

Друга жанрова група представлена зооморфними та антропоморфними масками. Необхідно пояснити студентам, що маски в африканській культурі є «знаками», що замінюють невидиме. Африканці вважають, що під час танців та інших обрядових дій духи предків наділяють власника маски своєю містичною силою. Через маску божество або дух, тимчасово втілений у ній, дивиться на світ, а людина в масці втрачає на певний час своє людське обличчя, перевтілюючись у дух, якого викликало плем'я, виступаючи посередником між потойбічним і земним світом. Саме тому, після завершення обряду людина, яка одягала маску, обов'язково повинна була її знищити.

Дослідники виділяють такі типи африканських масок: лицьові, налобні, шоломи, гребені, натільні, дошки. Зазвичай вони прикрашені орнаментами із деталями, які мають символічне значення (зигзаг, шаховий орнамент тощо). Матеріал, з якого виготовляли маски, також різний: деревина, мідь, бронза, теракота, текстиль, слонова кістка. На поверхню маски зазвичай накладався натуральний барвник – охра, даючи темно-жовтого або світло-коричневого забарвлення. Прикрашали маски вовною тварин, морськими мушлями, пташиним пір'ям, насінням та соломою.

На завершення вивчення особливостей африканського образотворчого мистецтва необхідно вказати на його вплив на сучасне світове мистецтво у вигляді кубізму в творчості іспанського митця П. Пікассо, німецьких експресіоністів (Е. Нольде, Е. Хірхнера та ін.), румунського скульптора К. Бранкузі, живописців А. Модільяні та А. Дерена, стилів Ар Деко (П. Легрен) та Ар Брют (Ж. Дюбюффе).

Торкаючись африканської традиційної хореографії, необхідно наголосити на сформованій майже від народження поліритмічності африканців (здатності рухати різними частинами тіла в будь-якому напрямку, використовуючи при цьому одночасно декілька ритмів). Африканські танці можна поділити на ритуальні (врожайні, культові (духам предків, божествам), лікувальні, танці-посвячення) та соціальні (мисливські, оповідні, військові, любовні, весільні, вітальні).

Африканський етнічний танець є синкретичним видом мистецтва й завжди супроводжується поєднанням сольного та хорового співу з акомпанементом на різних музичних інструментах, перш за все ударних, які і визначили його поліритмічність. Він зазвичай включається до мисливських, землеробських, шаманських церемоній, до обрядів поклоніння предкам,

ініціації, обрядів таємних спілок. У залежності від контексту, використовуються відповідні зображальні рухи. Так, учасники мисливських ритуалів наслідують звичкам і крикам тварин і птахів; під час обрядів викликання дощу танцюристи зображують хмари, з яких ллються потоки води тощо. Під час ритуальних танців виконавці одягнені в спеціальні костюми, маски, шкури тварин, використовують ходулі, брязкальця, зброю тощо. Необхідно зауважити, що виконання ритуальних танців вимагає тривалої підготовки: у них можуть брати участь сотні танцюристів, а головний виконавець може імпровізувати із темпом і ритмом.

Слід також указати на існування в африканських племен оповідних танців та пояснити історію їх виникнення й поширення як необхідних у неписьменному суспільстві для закріплення-переказу історичної інформації, міфів, легенд, відомостей про важливі для племені події тощо.

Африканські танці мають спеціалізацію за гендерною (жіночі та чоловічі) та професійною (чаклуни, воїни) ознакою, що зумовлює й відмінності в рухах танцюристів. Так, у чоловічих мисливських танцях імітуються рухи тварин або мисливців, тому вони часто виконуються зі зброєю (палиця, спис). Танцям воїнів притаманна агресивність стилю, складні барабанні ритми, використання допоміжних предметів, зброї. Жіночі танці, навпаки, відрізняються плавністю рухів, відбуваються на зігнутих ногах із нахиленим уперед тулубом, кроки танцівниць схожі на шаркотіння. Особливими рухами, що виділяють танцівниць-африканок, є кручення і тряска.

У підсумку вивчення традиційних африканських танців слід вказати, що вони мали вплив на сучасну європейську, індійську і американську хореографію, а також на латиноамериканські бойові мистецтва. Деякі з цих впливів більш відчутні (африканський танець-боротьба нголо, бразильська й ангольська капоейра, американський чарльстон, карибське беле), інші проявляються опосередковано (аргентинське танго, північно-американська мілонга).

Африканські етнічні музичні інструменти представлені всіма відомими групами: хордофони (музичний лук, арфа, кора, крадія), аерофони (різні варіанти флейти, роги), мембранофони (барабани, санса, ксилофон), ідеофони (калімба), а також синтетичними різновидами: хордо-аерофон (гора).

У розповіді про етнічну музику Африки слід указати, що вона є невід'ємною частиною соціального життя. Вчені виділяють в африканському музичному мистецтві три етнічні пласти: північно-африканський (берберо-арабський), південно-африканський, тропічно-африканський.

Два останні мають спільні риси: структуру «запитання-відповідь», складну ритмічну організацію горизонталей (переважання коротких тривалостей, двох-трьохдольні і мішані розміри, асиметричні ритми з періодичними зсувами акцентів відносно сильної долі й самої сильної долі у зв'язку з постійними змінами розміру, незбігання наголосів слів із

сильними частками), своєрідну ладову організацію, яка ще чекає свого вивчення та систематизації. Ритмічну свободу африканської музики можна проілюструвати барабанными ансамблями, із характерними перехресними ритмами (у кожного інструмента своя ритмоформула). Під час музикування накладаються: ритм вокальної мелодії, плескання в долоні, ритми барабанів та інших ударних інструментів, кожен з яких має свій малюнок, і такі, що не збігаються один із одним акценти.

Також необхідно нагадати студентам, що африканські барабани є одночасно і музичними інструментами, і засобом сповіщення, передачі інформації, відрізняючись від племені до племені тембром, що робить їх звучання впізнаваним на відстані багатьох кілометрів.

Пісенне мистецтво народів Африки складається з тих самих жанрових груп, що й фольклор інших країн. Серед жанрів, що найбільш розвинені – трудові, героїчні, колискові, ліричні пісні. Однак їх музична структура суттєво відрізняється від європейських: в африканських піснях хор (який часто складається з публіки) повторює музичні побудови і текст соліста, перетворюючи виконання та сприйняття музики на своєрідну форму комунікації.

У підсумку розділу необхідно вказати, що ритмічні особливості, структура «запитання-відповідь» та імпровізаційне начало африканської музики через афроамериканську культуру відіграли значну роль у виникненні таких впливових жанрів сучасної масової музики, як джаз та рок, але розповідь про них буде вміщена в темі «Мистецтво американського культурного регіону».

Вивчаючи самобутню етнічну архітектуру Африки, слід указати на її суттєві відмінності від архітектури інших народів, унаслідок ізолюваного розташування. Серед характерних рис етнічної африканської архітектури необхідно виділити: регіональні відмінності у використанні природних матеріалів (у центрі – солома, на заході – гній і земля, на сході, півдні та в центрі – дерево, на півночі – камінь та цегла-сирець); побудову круглих будинків-комплексів із даху та стін (для збільшення надійності споруди); створення переносних будинків, що «розкладаються» (із сухої трави різного ступеню еластичності) народами, які ведуть кочовий спосіб життя; глинобитні споруди, повністю вкриті складними геометричними візерунками з фарб природного походження (етнічна група касена, Буркіна-Фасо); використання заглиблень у скелях та печер у якості житла (часто багатоповерхового) із заглибленнями в стінах у якості меблів.

Значне місце в африканській етнічній культурі, як і в традиційній культурі інших народів, займає декоративно-ужиткове мистецтво. Але, на відміну від багатьох інших народів, у африканців поширене мистецтво прикрашання власного тіла (пірсінг, татуювання). Останнє мало неабиякий вплив на масову й побутову культуру всього світу, особливо американську та європейську.

Завершити вивчення етнічної африканської культури та її впливів на світове мистецтво XX століття необхідно поясненням явища негритюду (автор терміну – Е. Сезер, 1935 р.) – концепція якого сформувалася у другій половині XX століття в контексті всесвітнього руху народів із темним кольором шкіри за політичну й культурну свободу, єдність, самореалізацію. Негритюд став філософським та історичним виявом прагнень африканців до свободи й самореалізації. Ідеолог негритюду Л. С. Сенгор (президент Республіки Сенегал у 1960-1980 рр.) – витлумачив його як комплекс цивілізаційних цінностей – культурних, економічних, соціальних, політичних, – які характеризують негроафриканський світ і базуються на почутті спільності, ритмі, хисті до міфотворчості (Корнеев, 2002).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Плануючи вивчення пізнавальної складової навчальної дисципліни «Мистецтво (профільний рівень)» у закладі освіти 1-2 рівнів акредитації необхідно спиратися на лекцію як основну форму організації навчального процесу (на відміну від переважання практичних занять у художньо-практичній складовій). Доцільно розділити вивчення теми «Мистецтво африканського культурного регіону» на два розділи, зважаючи на суттєві відмінності в розвитку північного й інших частин континенту. Будувати викладення матеріалу бажано на основі принципу історизму і завершувати розгляд кожного виду мистецтва висвітленням його впливу на світове мистецтво XX століття. Описана схема може бути застосована при побудові лекційного матеріалу інших розділів профільної дисципліни «Мистецтво (пізнавальна складова)», а її втілення – скласти перспективи подальших наукових і методичних розвідок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галкіна, Л. В. (2018). *Мистецтво африканського культурного регіону (Art of the African cultural region)*. Retrieved from: <https://naurok.com.ua/mistectvo-afrikanskogo-kulturnogo-regionu-43652.html>
2. Григорович, Н. Е. (1988). *Современное искусство Тропической Африки. Становление национальных художественных школ*. Москва: Главная редакция восточной литературы (Grigorovich N. E. (1988). *Contemporary art of Tropical Africa. Formation of national art schools*. Moscow: the Main edition of Oriental literature).
3. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України «Методичні рекомендації щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу у 2018-2019 навчальному році» (Annex to the letter of the Ministry of education and science of Ukraine "Guidelines for teaching subjects of artistic-aesthetic cycle in 2018-2019 academic year") (2018). Retrieved from: <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykkladannya-predmetiv-hudozhno-estetychnogo-tsyklu-u-2018-2018-navchalnomu-rotsi/>.
4. Закон України «Про освіту» (Law of Ukraine "On education") (2017). Retrieved from: <http://osvita.ua/legislation/law/2231/>.
5. Ильенко, Н. Е., (Сост.) (2002). *Универсальная энциклопедия для юношества. Искусство*. Москва: Издательский дом «Современная педагогика» (Ilienکو, N. E. (Comp.) (2002). *Universal encyclopedia for youth. Art*. Moscow: publishing house "Modern pedagogy").

6. Корнеев, М. Я. (2002). *Метафизика, эстетика, и компаравистика Леопольда Седара Сенгора*. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургское философское общество (Kornieiev, M. (2002). *Metaphysics, aesthetics, and comparative studies of Leopold Sedar Senghor*. St. Petersburg: St. Petersburg philosophical society Retrieved from: http://anthropology.ru/ru/texts/korneev/misl11_19.html.
7. Кузьмінський, А. І. (2005). *Педагогіка вищої школи*. Київ: Знання (Kuzminskyi, A. I. (2005). *Pedagogy of higher school*. Kyiv: Knowledge).
8. Мириманов, В. Б. (1986). *Искусство Тропической Африки. Типология. Систематика. Эволюция*. Москва: Искусство (Mirimanov, V. (1986). *The Art of Tropical Africa. Typology. Systematics. Evolution*. Moscow: Art). Retrieved from: <http://artyx.ru/books/item/f00/s00/z0000013/>
9. *Мистецтво (профільний рівень). Програма для 10-11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (Art (profile level). Program for 10-11th grades of secondary schools)*. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
10. *Наказ МОН «Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі» (Order of MES "On approval of the concept of profile training in high school") (2013)*. Retrieved from: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/37784/.
11. Шепель, О. В. (2018). *Мистецтво африканського культурного регіону (Art of the African cultural region)*. Retrieved from: <https://vseosvita.ua/library/mistectvo-afrikanskogo-kulturnogo-regionu-71724.html>.

РЕЗЮМЕ

Васильева Лариса. Особенности преподавания интегрированного курса «Искусство (познавательная составляющая)» в высших художественных учебных заведениях 1-2 уровня аккредитации.

В статье проанализирована ситуация включения высших учебных заведений культуры и искусства 1-2 уровней аккредитации в систему профильного обучения, которая станет обязательной для колледжей и училищ в следующем учебном году. Рассмотрена специфика преподавания интегрированного курса «Искусство (познавательная составляющая)» в колледже культуры и искусства как предмета профильной школы. Освещены методические особенности построения лекционного блока данной учебной дисциплины на примере темы «Искусство африканского культурного региона». Доказана целесообразность использования принципа историзма в освещении развития видов искусства каждого региона и их влияния на мировое искусство в целом.

Ключевые слова: профильное обучение, художественное учебное заведение, интегрированный курс «Искусство».

SUMMARY

Vasylieva Larysa. Features of teaching the integrated course "Art (cognitive component)" in higher art education institutions of 1-2 levels of accreditation.

The **purpose** of the article is to highlight the features of teaching the cognitive component of the discipline "Art (profile level)" in art schools of 1-2 levels of accreditation on the example of the theme "Art of the African cultural region", tested in the Mykolaiv College of culture and arts.

To achieve this goal, a set of **research methods** was used: general scientific methods (analysis, synthesis, comparison, generalization, systematization) for the study of normative and scientific sources on this topic; specific-scientific: the method of comparative analysis, which

revealed common and distinctive features in traditional and modern African arts, as well as the influence of African art on European (painting, sculpture) and American (music, dance), and the method of scientific extrapolation to identify the specifics of art education, its place in the structure of modern education, formation of lecture material presentation concept, which can be used in the teaching of various sections of the profile discipline "Art (cognitive component)".

Conclusions and prospects for further research. *The introduction of specialized training in the colleges of culture and arts has led to the need to restructure the educational process, because general education activities must be carried out according to the requirements of the relevant profile school, and professional – according to the requirements of higher education institutions.*

Despite the fact that the thematic structure and content of specialized art training program's cognitive component is similar to the standard level, methodological development of school teachers cannot completely solve the problem of teaching the cognitive component of the integrated course "Art (profile level)" in the art school.

When planning to study the cognitive component of the discipline "Art (profile level)" in the education institution of 1-2 levels of accreditation, it is necessary to rely on the lecture as the main form of the educational process (in contrast to the predominance of practical training in the artistic-practical component). It is advisable to divide the study of the topic "Art of the African cultural region" into two parts, taking into account the significant differences in the development of the Northern and other parts of the continent. It is desirable to present the material taking into account the principle of historicism and to complete the consideration of each art form by covering its impact on the world art of the twentieth century.

The described scheme can be used in the lecture material construction of other sections of the profile discipline "Art (cognitive component)", and its embodiment will be prospects for further research.

Key words: *profile training, art education institution, integrated course "Art".*

УДК 378.016:811.111].019.33–028.17]]:78–051

Наталія Виспінська

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ORCID ID 0000-0002-5705-4291

DOI 10.24139/2312-5993/2018.09/196-207

ЗАСТОСУВАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АУДІЮВАННІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОЇ СФЕРИ

Розглянуто способи використання пісенного матеріалу як допоміжного при навчанні англійськомовної професійно орієнтованої лексичної компетентності в аудіюванні майбутніх фахівців музичної сфери. Визначено, що пісні – вагомий інструмент у навчанні англійськомовної професійно орієнтованої лексичної компетентності в аудіюванні майбутніх фахівців музичної сфери, який підвищує рівень мотивації, розвиває пам'ять і мислення, активує механізм повторення, який сприяє відкладенню лексичних одиниць та граматичних структур у довготривалій пам'яті, а також удосконалює фонетичні навички. Виокремлено критерії відбору